

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพชีวิต สาเหตุสำคัญของปัญหาชีวิต และรูปแบบในการแก้ไข ปัญหา ของกลุ่มเด็กยากจนและด้อยโอกาสในชุมชนเมือง รวมทั้งการช่วยเหลือกันเองของชุมชน บทบาทของ องค์กรพัฒนาเอกชนและภาคเอกชนอื่นๆ รวมทั้งการเข้าถึงระบบบริการของรัฐ โอกาส และรูปแบบในการให้ ความช่วยเหลือที่มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล ได้ผลการวิจัยว่า

ชุมชนหนองบัวเป็นชุมชนแออัดชุมชนหนึ่งในจังหวัดสุรินทร์ ระบบกรรมสิทธิ์ในที่ดินเป็นที่ดินราชพัสดุ ชาวบ้านส่วนใหญ่ไม่มีทะเบียนบ้าน จึงเป็นปัญหาในด้านความมั่นคงด้านที่อยู่อาศัย และมีฐานะยากจน ประกอบอาชีพที่ถูกต้องจากสังคม มีสภาพสิ่งแวดล้อมชุมชนที่ไม่ถูกสุขลักษณะ และเป็นที่ย่ำแย่เศษน้ำเสีย และเศษอาหารจากร้านอาหารในย่านบันเทิง เนื่องจากเป็นชุมชนแออัดหลังย่านบันเทิงของจังหวัด

ระบบการบริการสังคม พบว่า ด้านการศึกษา เด็กในชุมชนส่วนใหญ่มีโอกาสได้เรียนชั้นประถมศึกษา ในโรงเรียนของรัฐที่อยู่ใกล้ชุมชน ส่วนใหญ่มีโอกาสได้เรียนถึงระดับมัธยมต้น เนื่องจากมีปัญหาการเงิน ด้าน การสาธารณสุข ในชุมชนมีศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน มีบริการฉีดพ่นยาป้องกันยุงลายโดยเทศบาลเมือง ส่วนการรักษาพยาบาลนั้น คนในชุมชนได้รับบัตร 30 บาทรักษาทุกโรค เข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลทั้งรัฐ และเอกชนในจังหวัด ด้านการบริการที่อยู่อาศัย ยังไม่มีการบริการที่อยู่อาศัย ชุมชนจึงไม่มีเลขที่บ้านและไม่มีการจัดสภาพแวดล้อมให้ถูกสุขลักษณะ

ระบบการสังคมสงเคราะห์ พบว่า เด็กในชุมชนได้รับทุนยากจนสำหรับการศึกษาบ้าง เป็นทุนประจำปี บางปีได้รับแจกเสื้อผ้า ในชุมชนมีการให้ทุนยังชีพสำหรับเด็กที่กำพร้าเนื่องจากพ่อแม่เสียชีวิตด้วยโรคเอดส์

ด้านการประเมินตนเอง พบว่า เด็กในชุมชนจึงมองเห็นชีวิตของตนเองเป็นคนชั้นล่างของสังคม ให้ ความหมายในการมีชีวิตอยู่เพื่อตอบแทนบุญคุณพ่อแม่ผู้ปกครอง ด้วยความคาดหวังที่ต้องการเรียนให้จบใน ระดับสูง ประกอบอาชีพที่มั่นคง เพื่อปลดปล่อยวิถีชีวิตและความลำบากของตนเองและพ่อแม่ ดังนั้นเด็กใน ชุมชนจึงมีอิทธิพลต่อผู้ปกครองในลักษณะเป็นความคาดหวังของพ่อแม่ ส่วนเรื่องอำนาจต่อรองนั้น เด็กรู้สึกว่ ตนเองไม่มีอำนาจต่อรองและยังไม่มีกรรวมกลุ่มเพื่อต่อรอง เพราะคิดว่าตนยังเด็กอยู่ การปฏิบัติตามคำสั่ง เป็นหน้าที่ของเด็ก ไม่ว่าจะเป็อำนาจรัฐหรืออำนาจของผู้ปกครอง

เมื่อวิเคราะห์วงจรความทุกข์ยาก พบว่า ความยากจน การไม่มีที่อยู่อาศัยที่มั่นคง เป็นพื้นฐานของ ความทุกข์ยาก ส่งผลให้ไม่มีทุนในการศึกษาในระดับสูง ขาดโอกาสทางการศึกษา ไม่มีทุนในการประกอบ อาชีพ จึงไม่มีโอกาสที่จะมีอาชีพที่มั่นคงและรายได้ที่สูง จึงทำให้ยากจน ขาดโอกาสในการเข้าถึง หรือแม้ กระทั่งการรับรู้บริการต่างๆจากรัฐ

ข้อเสนอแนะระดับนโยบายคือ รัฐควรจัดสรรที่ดินสำหรับอยู่อาศัยอย่างเป็นทางการ อันจะเป็นการรองรับและคลี่คลายปัญหาชุมชนแออัด และควรรับรองอาชีพทางเลือกให้อยู่ในแบบจำลองการพัฒนาประเทศ อีกทั้งควรรับรองการศึกษาจากสถานประกอบการต่างๆ เช่น คณะลิเกเป็นมาตรฐานการศึกษาที่มีคุณวุฒิ ส่วนข้อ เสนอแนะระดับปฏิบัติการคือ หน่วยงานท้องถิ่นควรมีการจัดการสภาพแวดล้อมของชุมชนแออัดให้เหมาะสม

ต่อการดำรงชีวิตของเด็กเยาวชน มีสนามเด็กเล่น สถานที่นันทนาการ โดยไม่กระทบกระเทือนต่อสถานที่อยู่อาศัยของคนในชุมชน หน่วยงานระดับจังหวัดควรควบคุมการปล่อยของเสียจากแหล่งบันเทิงและควรมีการจัดตั้งศูนย์เด็กเล็กในชุมชน